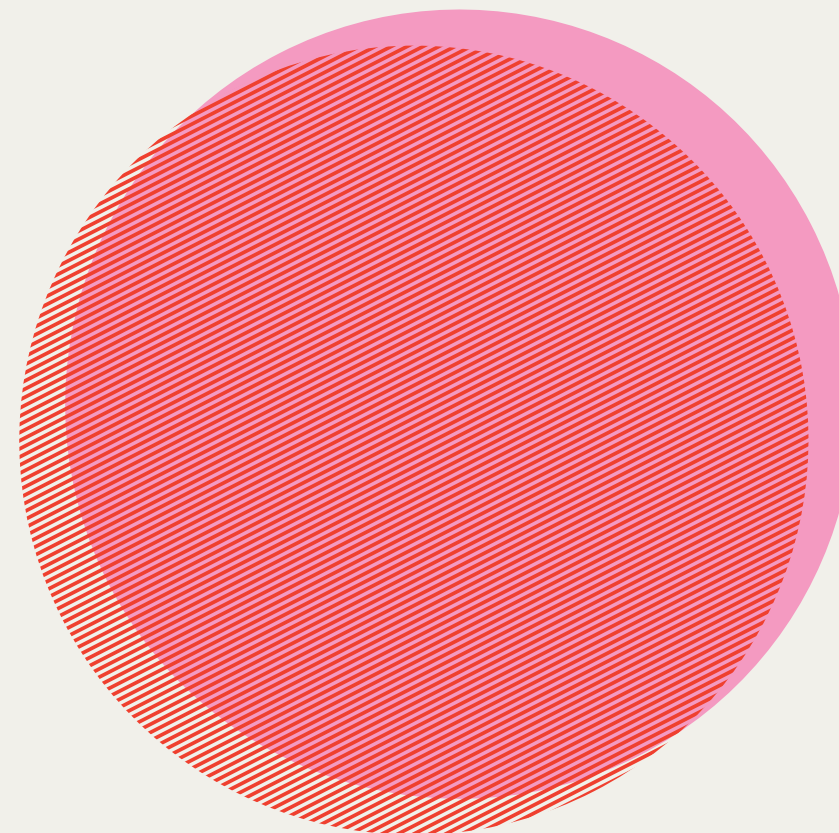

Η ΑΪΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ
ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Πηγή έμπνευσης για
την αντιμετώπιση και
τον μετριασμό των
επιπτώσεων της
κλιματικής αλλαγής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Διεύθυνση Νεότερης
Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Διεύθυνση Νεότερης
Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τις γνώσεις και τις πολιτισμικές πρακτικές τις οποίες διαμόρφωσαν ιστορικά οι κοινωνίες, προκειμένου να αξιοποιήσουν με τρόπο βιώσιμο και αειφόρο τις δυνατότητες του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο διαβιούν.

Στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας περιλαμβάνονται πολλές εκφράσεις άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στις οποίες αντανάκλαται η σοφία με την οποία οι κοινότητες κατάφεραν να εξασφαλίσουν, για παράδειγμα, την επάρκεια διατροφικών πόρων, να συγκεντρώσουν και να διαχειριστούν δίκαια και αποτελεσματικά το συχνά λιγοστό νερό, να εξασφαλίσουν το απαραίτητο για τις καλλιέργειες χώμα, αλλά και να προφυλαχθούν από τις φυσικές καταστροφές και να ενισχύσουν τους δεσμούς που τις συνέχουν.

Συχνά, οι τελετές και τα εθιμικά δρώμενα, οι μύθοι και οι προφορικές παραδόσεις αντανάκλουν και το δέος των ανθρώπων απέναντι στους συμπαντικούς ρυθμούς της φύσης: την εναλλαγή των εποχών, το φως που παραχωρεί τη θέση του στο σκοτάδι και τανάπαλιν (θερινή και εαρινή ισημερία, τροπές του ηλίου κ.λπ.). Όλα αυτά μπορούν να μας εμπνεύσουν σήμερα μια πιο υπεύθυνη σχέση με τη φύση και το περιβάλλον αλλά και να υποδείξουν τρόπους για την αντιμετώπιση ή/και τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, που έχει ήδη επιφέρει δραματικές αλλαγές στον πλανήτη.

Μερικά παραδείγματα, μεταξύ πολλών άλλων, είναι τα ακόλουθα:

Η Τέχνη της Ξερολιθιάς

Η τέχνη της ξερολιθιάς, της κατασκευής δηλαδή κτισμάτων με λίθους χωρίς κανένα συνδετικό υλικό (εν ξηρώ), έχει εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας το 2015. Αποτέλεσε για αιώνες ένα σημαντικό μέσο διαχείρισης της γης και του εδάφους, μετατρέποντας τα άγονα εδάφη στα νησιά του Αιγαίου αλλά και στην ηπειρωτική χώρα σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις, συγκρατώντας ταυτόχρονα τα βρόχινα νερά. Επιπλέον, αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί εξαιρετικό αρωγό στην επιβίωση του ανθρώπου σε αφιλόξενους τόπους και σε δύσκολες κλιματικές συνθήκες.

Σήμερα, η γνώση της δημιουργίας και συντήρησης ξερολιθικών κατασκευών εξακολουθεί να μεταδίδεται από γενιά σε γενιά και να εφαρμόζεται όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς, καθώς προσαρμόζεται σε πολλούς τύπους εδαφών και καλλιεργειών,

αναχαιτίζοντας τις καταστροφικές συνέπειες της απορροής των υδάτων και της διάβρωσης. Επίσης, συνδέεται και με την τοπική ταυτότητα, καθώς η αναδιάρθρωση του φυσικού χώρου μέσω των ξερολιθικών κατασκευών δίνει νέα όψη στο τοπίο και την πρόσληψή του από τους κατοίκους και τους χρήστες του. Η Ελλάδα, μέσω της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, συντόνισε τον Φάκελο υποψηφιότητας που υποβλήθηκε από κοινού με άλλες επτά χώρες (Γαλλία, Ελβετία, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Κύπρο, Σλοβενία) για την τέχνη της ξερολιθιάς. Τον Δεκέμβριο του 2018 η Διακυβερνητική Επιτροπή της Σύμβασης για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (UNESCO, 2003) ενέγραψε την ξερολιθιά στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας.

Ιερά δάση χωριών του Ζαγορίου και της Κόνιτσας

Τα ιερά δάση του Ζαγορίου και της Κόνιτσας είναι τόποι που συνδέονται με απαγορεύσεις κοπής δέντρων και κυρίως με τον φόβο ότι αυτή μπορεί να επιφέρει τιμωρίες υπερφυσικού χαρακτήρα στους παραβάτες. Τα ιερά δάση τις περισσότερες φορές δεν αποτελούν εκκλησιαστική περιουσία, αλλά κοινοτικές ή δημόσιες εκτάσεις. Ωστόσο, οι κάτοικοι των κοινοτήτων αναγνωρίζουν την Εκκλησία ως εθιμικό διαχειριστή τους.

Κάθε κοινότητα διαχειρίζεται τα ιερά δάση ως περιοχή προστασίας. Συλλογικές αναπαραστάσεις τα ορίζουν ως τόπους ιδιαίτερης σημασίας για παρακείμενες κοινότητες, που τα συνδέουν επίσης με την τοπική ιστορία και το τοπίο τους. Συχνά σχετίζονται με φυσικούς πόρους που η κοινότητα διαφυλάττει, επειδή είναι σημαντικοί για την επιβίωσή της. Ακόμη συχνότερα, πρόκειται για δάση που προφυλάσσουν τους οικισμούς από φυσικές καταστροφές, π.χ. κατολισθήσεις. Κάποια ιερά δάση δεν συνδέονται

άμεσα με εκκλησίες ή άλλα θρησκευτικά κτίσματα. Ωστόσο, υπάρχουν άλλα που διατηρούν εντός της έκτασής τους εκκλησίες, ξωκλήσια ή εικονίσματα τα οποία συνδέονται με λατρευτικούς σκοπούς. Τα δάση αυτά διατηρούνται, καθώς οι κάτοικοι των παρακείμενων οικισμών αποφεύγουν τις καρπώσεις σε αυτά από τον φόβο της τιμωρίας από υπερφυσικές δυνάμεις.

Σήμερα, τέτοιες περιοχές κατατάσσονται διεθνώς στους Ιερούς Φυσικούς Τόπους του πλανήτη (Sacred Natural Sites), οριζόμενοι ως τόποι με ιδιαίτερη πνευματική σημασία για παρακείμενες κοινότητες, αλλά και ως παγκοσμίως σημαντικοί τόποι, τόσο για την πολιτισμική πολυμορφία όσο και τη βιοποικιλότητά τους. Τα ιερά δάση του Ζαγορίου και της Κόνιτσας έχουν εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας το 2015. Πρόσφατα, τον Σεπτέμβριο 2023, η Επιτροπή Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (UNESCO, 1972) ενέγραψε το Ζαγόρι ως Πολιτιστικό Τοπίο.

Το Σηκωμένο Αυλάκι στο Κυριακοχώρι της Φθιώτιδας

Το Σηκωμένο Αυλάκι στο Κυριακοχώρι Φθιώτιδας είναι το υδραυλικό έργο με το οποίο από τον 18ο αιώνα μέχρι και σήμερα πραγματοποιείται η άρδευση των καλλιεργειών. Οι Κυριακοχωρίτες συλλέγουν με φράγμα το νερό ορεινού παραποτάμου του Ινάχου και με τη βοήθεια μόνο της βαρύτητας το διοχετεύουν σε μακρύτατο υδραύλακα, το αποθηκεύουν σε υπαίθρια μεγάλων διαστάσεων στέρνα και στη συνέχεια το διανέμουν με μικρότερα αυλάκια σε κάθε κήπο χωριστά. Με την παραδοσιακή αυτή πρακτική παράγουν πολύτιμα αγροδιατροφικά προϊόντα και ενισχύουν την τοπική κοινωνία, πάντα με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.

Πρόκειται για μια βιώσιμη πρακτική διαχείρισης των φυσικών πόρων και συγκεκριμένα του νερού, μέσα από γνώσεις και πρακτικές που περνούν με βιωματικό τρόπο από γενιά σε γενιά, συμβάλλοντας στην αειφορία του περιβάλλοντος αλλά και στην ευημερία της κοινότητας, καθώς το σηκωμένο αυλάκι συντελεί στην παραγωγή ποιοτικών διατροφικών προϊόντων. [Το Σηκωμένο Αυλάκι έχει εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας το 2021.](#)

Εικόνα: Το σηκωμένο αυλάκι στο Κυριακοχώρι Φθιώτιδας

Μετακινούμενη Κτηνοτροφία - Η εποχιακή μετακίνηση των κοπαδιών πάνω στις παραδοσιακές διαδρομές τους, στη Μεσόγειο και στις Άλπεις

Η πρακτική της ετήσιας μετακίνησης των κοπαδιών αιγοπροβάτων μεταξύ θερινών και χειμερινών βοσκοτόπων βρίσκεται στον πυρήνα της πολιτισμικής και κοινωνικής συγκρότησης των ορεινών κτηνοτροφικών κοινοτήτων, ενώ έχει συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση του τοπίου των περιοχών που αναπτύχθηκε ιστορικά.

Οι κτηνοτρόφοι είναι φορείς πολύτιμων γνώσεων που σχετίζονται με την αειφορική διαχείριση και τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων φυσικών πόρων (λιβάδια, υδάτινες πηγές, δάση κ.ά.), τη συντήρηση των μονοπατιών, την παραγωγή υψηλής ποιότητας τυροκομικών προϊόντων.

Η μετακινούμενη κτηνοτροφία έχει σημαντική συνεισφορά στην ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών αγροτικών περιοχών. Παρέχει απασχόληση και εισόδημα, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις είναι η μοναδική οικονομική δραστηριότητα και συμβάλλει ουσιαστικά στη συγκράτηση του πληθυσμού και στη διατήρηση της βιωσιμότητάς του. Υπάρχουν χαρακτηριστικά παραδείγματα ορεινών κοινοτήτων της Ελλάδας που τον χειμώνα σχεδόν ερημώνουν, για να ζωντανέψουν το καλοκαίρι, λόγω των κοπαδιών που μετακινούνται εκεί.

Επίσης, τα μετακινούμενα κοπάδια αξιοποιούν ορεινούς βοσκοτόπους, συμβάλλοντας στην προστασία της βιοποικιλότητας και στη φυσική ανανέωση της βλάστησης, στη διαχείριση του κλίματος, στην αποφυγή της ερημοποίησης στα νησιά και στην άμβλυνση των επιπτώσεων του φαινομένου του θερμοκηπίου. Ιδιαίτερη πτυχή της περιβαλλοντικής διάστασης της μετακινούμενης κτηνοτροφίας αποτελεί και η διατήρηση αυτόχθονων φυλών αιγοπροβάτων (καλαρρύτεκη φυλή στην Ήπειρο, φυλή Ανωγείων στην Κρήτη, η φυλή Καρύστου στην Εύβοια και η βλάχικη φυλή στη Δυτική Μακεδονία). Πρόκειται για φυλές με υψηλή ανθεκτικότητα, άριστα προσαρμοσμένες στις τοπικές μικροκλιματικές συνθήκες και στη βόσκηση σε ορεινές περιοχές.

Η «Μετακινούμενη Κτηνοτροφία-Η εποχιακή μετακίνηση των κοπαδιών πάνω στις παραδοσιακές διαδρομές τους, στη Μεσόγειο και στις Άλπεις» εγγράφηκε στο [Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2017](#) και στον [Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας \(UNESCO, 2003\) το 2019](#).

Το πανηγύρι στο Συρράκο Ιωαννίνων

Το Συρράκο Ιωαννίνων από το 1975 αποτελεί χαρακτηρισμένο παραδοσιακό οικισμό του νομού Ιωαννίνων. Το ετήσιο πανηγύρι του Δεκαπενταύγουστου στο Συρράκο εκφράζει τη συμβολική ανασυγκρότηση της ορεινής κοινότητας, που σήμερα είναι αποδυναμωμένη πληθυσμιακά λόγω της αστικοποίησης και της μετανάστευσης, και τον στενό δεσμό της με τον ορεινό τόπο καταγωγής.

Η εγκατάλειψη της υπαίθρου και η ερημοποίηση, η υπερσυγκέντρωση του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα, η αποδυνάμωση του πρωτογενούς τομέα παραγωγής αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Μέσα από τη συμμετοχή στο πανηγύρι ενισχύεται με τρόπο συμβολικό η συνοχή της κοινότητας, η υπερηφάνεια για τον τόπο καταγωγής, αλλά και η ελπίδα για τη βιωσιμότητα των ορεινών κοινοτήτων στον σύγχρονο κόσμο.

Το πανηγύρι στο Συρράκο εγγράφηκε στο [Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας το 2016](#) και το 2023, από κοινού με τον Τρανό Χορό στη Βλάστη Κοζάνης, στον Αντιπροσωπευτικό [Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας \(UNESCO, 2003\)](#).

Εικόνα: Πανηγύρι στο Συρράκο Ιωαννίνων 2020

Παραδοσιακή αλιεία Εθνικού Πάρκου λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου – Αιτωλικού

Οι πρακτικές αλιείας που ασκούνται εντός του Εθνικού Πάρκου Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου-Αιτωλικού αποτελούν παραδοσιακή τέχνη και επαγγελματική δραστηριότητα που ασκείται για αιώνες στην ευρύτερη περιοχή.

Οι πρακτικές διασφάλισης αποτελεσματικότερων τρόπων αλιείας, καθώς και οι τρόποι συλλογής των αλιευμάτων ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες βασίζονται σε βαθιά γνώση που περνά από γενιά σε γενιά. Η επισταμένη εμπειρική παρατήρηση οδήγησε σε ορθολογικό τρόπο χρήσης των φυσικών πόρων με την υιοθέτηση πρακτικών, όπως η επαναπροώθηση των γόνων στη λιμνοθάλασσα, προκειμένου να ολοκληρωθεί η ανάπτυξή τους.

Το στοιχείο αποτελεί παράδειγμα αειφόρων παραδοσιακών πρακτικών, καθώς αποτελεί αλιευτική πρακτική που εκμεταλλεύεται χωρίς να εξαντλεί τους

φυσικούς πόρους, ενώ ταυτόχρονα συντηρεί οικονομικά την ευρύτερη περιοχή (αστική και αγροτική). Επιπλέον, συγκρατεί τον τοπικό πληθυσμό, περιορίζοντας το φαινόμενο της εσωτερικής μετανάστευσης, καθώς εξακολουθεί να προσφέρει επαγγελματική διέξοδο στις νεότερες γενιές. Το πλούσιο σε βιοποικιλότητα φυσικό περιβάλλον της περιοχής που φιλοξενεί 290 είδη πτηνών και περισσότερα από 100 είδη χλωρίδας και αποτελεί μια ζωντανή μαρτυρία της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης.

Το στοιχείο εγγράφηκε στο [Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2021](#).

Οι Μάντρες της Λήμνου

Οι μάντρες της Λήμνου συγκροτούν τον πυρήνα ενός συστήματος οργάνωσης του αγροτο-κτηνοτροφικού τομέα του νησιού, το οποίο καθορίζουν περιβαλλοντικοί και πολιτισμικοί παράγοντες (βιοποικιλότητα, κλίμα, ανάγλυφο, παραδοσιακές αγροτικές πρακτικές, κοινωνικό-οικονομικές δομές). Γύρω από τη μάντρα αναπτύσσεται ένα σύστημα κτηριακών εγκαταστάσεων, βοσκοτόπων, καλλιεργειών και ανθρώπινων σχέσεων που δρουν συμπληρωματικά και επιτρέπουν στους ανθρώπους να επιβιώνουν για αιώνες. Αυτού του είδους η διευθέτηση αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί ένα μοναδικό τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι έχουν κατοικήσει και διαχειριστεί τον χώρο τους σε αρμονία με τα φυσικά στοιχεία, την αγροτική γη, ενώνοντας την πρωτογενή παραγωγή, που απαιτείται για την ανθρώπινη διατροφή, με τον έλεγχο και τη φροντίδα του γεωργικού περιβάλλοντος.

Έχοντας συσσωρεύσει πολύτιμη εμπειρία εκατοντάδων ετών, οι κεχαγιάδες (οι αγρότες και κτηνοτρόφοι που

ενοικίαζαν τις εκτάσεις στις οποίες αναπτύχθηκε το σύστημα της μάντρας) εφάρμοζαν μια σειρά παραδοσιακών καλλιεργητικών πρακτικών, που τους επέτρεπε να αξιοποιούν κατά το μέγιστο τη διαθέσιμη γη και να παράγουν το σύνολο σχεδόν των προϊόντων που τους ήταν απαραίτητα για την επιβίωσή τους.

Οι βασικές αρχές που πρεσβεύει το σύστημα της μάντρας αφορούν μια ολιστική διαχειριστική προσέγγιση. Μαζί με την επιστημονική γνώση, η πρακτική εμπειρία που μεταδίδεται από την παλαιότερη στη σύγχρονη γενιά αποτελούν το δρόμο για ένα αειφορικό μέλλον του νησιού. Οι σύγχρονοι Λημνιοί, φορείς πλέον και οι ίδιοι της πολύτιμης παραδοσιακής οικολογικής γνώσης, συνεχίζουν να αισθάνονται έναν βαθύ και ουσιαστικό δεσμό με τη φύση και αισθάνονται περήφανοι για την κληρονομιά που συνεχίζουν.

Το στοιχείο εγγράφηκε στο [Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2021](#).

Η Τεχνογνωσία της Παραδοσιακής Μαστιχοκαλλιέργειας στη Χίο

Πρόκειται για τη μοναδική σε παγκόσμια κλίμακα καλλιέργεια του μαστιχοφόρου θάμνου στη Χίο από τον οποίο εξάγεται μια αρωματική ρητίνη, η μαστίχα. Σε διαδοχικά στάδια, από το κλάδεμα και τη λίπανση των θάμνων μέχρι το χάραγμα του φλοιού, «κέντημα» όπως ονομάζεται, τη συλλογή στους μαστιχώνες, την επεξεργασία και την τυποποίηση από τον Συνεταιρισμό, προκύπτει το προϊόν της μαστίχας που διατίθεται στην εγχώρια και εξάγεται στη διεθνή αγορά. Η τεχνογνωσία της καλλιέργειας μεταβιβάζεται προφορικά από γενιά σε γενιά και συμβάλλει στη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού, κοινωνικού και φυσικού τοπίου στα είκοσι τέσσερα Μαστιχοχώρια.

Η καλλιέργεια της μαστίχας γίνεται με τρόπο βιώσιμο που συνάδει με την αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, αφού δεν περιλαμβάνει τη χρήση χημικών και φυτοφάρμακων αλλά τη φυσική λίπανση του μαστιχοφόρου θάμνου. Επιπλέον, λόγω του αυξημένου ενδιαφέροντος για τη μαστίχα, την τελευταία

δεκαετία έχουν αυξηθεί οι νέοι που ασχολούνται με την καλλιέργειά της, γεγονός που συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα της Χίου.

Η Τεχνογνωσία της Παραδοσιακής Μαστιχοκαλλιέργειας στη Χίο εγγράφηκε το 2013 στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας και το 2014 στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας της UNESCO. Στην ανάδειξη της τεχνογνωσίας της μαστιχοκαλλιέργειας συμβάλλει και το Μουσείο της Μαστίχας στο Πυργί της Χίου του Πολιτιστικού Ίδρυματος του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς αναδεικνύοντας την ιστορία της μαστιχοκαλλιέργειας, τα στάδια της καλλιεργητικής διαδικασίας, την κοινωνική οργάνωση των Μαστιχοχωρίων και τον ρόλο της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου.

*Εικόνες: 1. Συλλογή μαστίχας στα μαστιχοχώρια της Χίου
2. Αποξήρανση μαστίχας Χίου*

Τηνιακή Μαρμαροτεχνία

Αφορά στην παραδοσιακή τέχνη της εξόρυξης και επεξεργασίας του μαρμάρου στο νησί της Τήνου στις Κυκλάδες. Οι απαρχές της ανάγονται στους βυζαντινούς χρόνους αλλά συστηματοποιήθηκε κατά την όψιμη Βενετοκρατία (17ος αι.). Η τέχνη μεταβιβάζεται μέσω εμπειρικής μαθητείας σε τοπικά εργαστήρια. Σήμερα, οι Τηνιακοί μαρμαρογλύπτες εργάζονται σε όλη την Ελλάδα και εκτός αυτής.

Η συμβολή της τηνιακής μαρμαροτεχνίας στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής συνίσταται στην επεξεργασία και χρήση ενός υλικού φιλικού προς το περιβάλλον όπως το μάρμαρο, στην οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα των τοπικών κοινωνιών, μέσω της διαφύλαξης ενός παραδοσιακού επαγγέλματος τόσο στενά συνδεδεμένου με την πολιτισμική ταυτότητα του νησιού.

Η Τηνιακή Μαρμαροτεχνία εγγράφηκε στο [Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας το 2013](#) και στον [Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας της UNESCO το 2015](#).

Από το 2008 στον Πύργο της Τήνου λειτουργεί Μουσείο Μαρμαροτεχνίας που ανήκει και αυτό στο Δίκτυο Μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς. Στο μουσείο παρουσιάζεται η τεχνολογία του μαρμάρου, περιγράφεται αναλυτικά το πλέγμα εργαλειακού εξοπλισμού και τεχνικών και ταυτόχρονα αναδεικνύεται το κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο, στο οποίο αναπτύχθηκαν τα τοπικά εργαστήρια του νησιού κατά την προβιομηχανική και πρωτοβιομηχανική περίοδο της Τήνου.

Κεραμική

Η κεραμική είναι μια από τις σημαντικότερες τεχνικές παραδόσεις στη νεοελληνική ιστορία. Σε πολλές περιοχές της Ελλάδας οι κάτοικοι ασχολούνται αδιάλειπτα με την παραγωγή κεραμικών για πάνω από δύο αιώνες.

Η αγγειοπλαστική δραστηριότητα ανθεί ακόμα και σήμερα σε νησιά όπως η Σίφνος, η Μυτιλήνη και η Κρήτη, με αρκετά ενεργά εργαστήρια. Η κεραμική είναι στενά συνυφασμένη με την πολιτιστική κληρονομιά και την οικονομία των τοπικών κοινωνιών. Αποτελεί σημείο αναφοράς για τη διαφύλαξη της συλλογικής τους μνήμης και συμβάλλει στην κυκλική οικονομία καθώς αξιοποιεί πρώτες ύλες που δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον. Σήμερα τα προϊόντα της κεραμικής τέχνης, αντανakλώντας μια τεχνική παράδοση εκατοντάδων χρόνων και μια καλλιεργημένη αισθητική, μπορούν να αναδειχθούν όχι μόνο ως εξαιρετικά δείγματα της ελληνικής λαϊκής δημιουργικότητας και μαστορίας, αλλά και να εμπνεύσουν σύγχρονες προτάσεις για τη συσκευασία και τυποποίηση, ιδιαίτερα των παραδοσιακών αγροδιατροφικών προϊόντων με ανακυκλώσιμα υλικά.

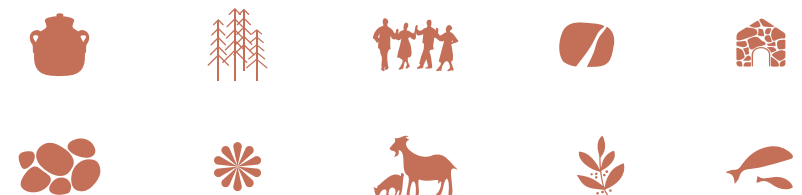
Στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς έχουν ενταχθεί από την παραδοσιακή κεραμική τέχνη η Κεραμική Κουρτζή στην Αγιάσο της Λέσβου το 2020, της Σίφνου το 2021 και του Θραψανού στο Ηράκλειο της Κρήτης το 2023.

Εικόνες: 1. Δίωτες στάμνες κεραμικής Κουρτζή από τη Λέσβο
2. Σκεπασταριό (σύγχρονο τσουκάλι) από την Σίφνο
3. Έκθεση Αγγειοπλαστικής Θραψανό Ηρακλείου Κρήτης 2023

Επίλογος:

Τα μουσεία είναι αρχεία πολιτισμικών εκφράσεων και πρακτικών του παρελθόντος. Τα αντικείμενα των συλλογών τους «μιλούν» για τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν οι προηγούμενες γενιές, για τον τρόπο που τις αντιμετώπισαν, τις πιο πολλές φορές με μεγάλη επιτυχία. Οι συλλογές των μουσείων του νεότερου πολιτισμού κρύβουν απαντήσεις για την πιο μεγάλη κρίση της εποχής μας, την κλιματική αλλαγή. Η πρόκληση για εμάς είναι να τις ανακαλύψουμε και να τις χρησιμοποιήσουμε δημιουργικά για ένα καλύτερο αύριο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Διεύθυνση Νεότερης
Πολιτιστικής Κληρονομιάς